

บทที่ 4

หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษานอกระบบโรงเรียน

4.1 มาตรการในการพัฒนาหลักสูตรศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแผนฯ 7

การจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่รับผิดชอบในงานด้านการศึกษานอกระบบโรงเรียนโดยตรง คือ กรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ นั้นแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ

1. กิจกรรมที่ให้ความรู้พื้นฐาน
2. กิจกรรมพัฒนาความรู้และทักษะวิชาชีพ
3. กิจกรรมให้ข้อมูลข่าวสาร

กิจกรรมทั้งสามลักษณะ จะ เห็นว่ากิจกรรมที่จะมีการกำหนดหลักสูตรไว้อย่างชัดเจนคือ กิจกรรมที่ให้ความรู้พื้นฐาน และกิจกรรมพัฒนาความรู้และทักษะวิชาชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแผนพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียนฉบับที่ 7 (พ.ศ.2535-2539) ได้กำหนดมาตรการในการพัฒนาหลักสูตรทั้งสองกิจกรรมไว้อย่างชัดเจนว่า การศึกษานอกโรงเรียน (2534 : 14)

"... พัฒนาการเรียนการสอน รูปแบบการจัดสื่อและหลักสูตรการศึกษาพื้นฐาน และการศึกษาต่อเนื่องทุกระดับ โดยให้ความสนใจเป็นพิเศษในเรื่อง... พัฒนาหลักสูตรให้มีทางเลือกหลากหลาย เพื่อรองรับการขยายโอกาสทางการศึกษา รวมทั้งส่งเสริมให้มีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อใช้จัดการศึกษาให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นและความต้องการของผู้เรียน"

"... ดำเนินการพัฒนาหลักสูตร กระบวนการ รูปแบบ สื่อและเนื้อหา โดยให้ความสำคัญเป็นพิเศษในเรื่องการแนะแนว กิจกรรมและเนื้อหาที่เกี่ยวกับการวิเคราะห์โลกของงานอาชีพ เพื่อเป็นช่องว่างในการตัดสินใจเข้าสู่อาชีพ จริยธรรม และคุณธรรมในการประกอบอาชีพ การรวมกลุ่มและการรักษาความสมดุลของสิ่งแวดล้อม"

เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการทำความเข้าใจในหลักสูตรต่าง ๆ ได้ชัดเจน จึงขอนำหลักสูตรดังกล่าวมาเสนอดังต่อไปนี้

4.2 หลักสูตรการศึกษานอกระบบโรงเรียนสายสามัญ

หลักสูตรการศึกษานอกระบบโรงเรียนระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2531 การจัดการศึกษาผู้ใหญ่ในประเทศไทย ได้เริ่มดำเนินการอย่างเป็นทางการมาตั้งแต่ปี พุทธศักราช 2483 โดยยึดแนวนโยบายของรัฐบาลเป็นหลัก ซึ่งขณะนั้นมีผู้ไม่รู้หนังสือเป็นจำนวนมาก จึงได้จัดการศึกษาให้ผู้เรียนอ่านออกเขียนได้ และรู้หน้าที่ตามระบอบประชาธิปไตย สำหรับหลักสูตรเพื่อกลุ่มเป้าหมายการศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญในระดับประถมศึกษา มีเพียงหลักสูตรเดียว คือ หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่ หลักสูตรมูลฐานภาคต้นและภาคปลาย ซึ่งก็เหมาะกับประชาชนที่อยู่ในชนบท

ต่อมา กองการศึกษาผู้ใหญ่ กรมสามัญศึกษา โดยกองการศึกษาผู้ใหญ่ได้จัดทำหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่ ระดับที่ 1, 2, 3 ซึ่งเป็นหลักสูตรในระดับประถมศึกษาชั้น สำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่ที่อยู่ในเมืองและมีความประสงค์ที่จะเรียนวิชาสามัญให้สูงขึ้น กระทรวงศึกษาธิการพิจารณาหลักสูตรดังกล่าวและอนุญาตให้ทดลองใช้ในโรงเรียนบางแห่งได้ กรมสามัญศึกษาได้ทดลองใช้หลักสูตรนี้ในโรงเรียนผู้ใหญ่เป็นเวลา 5 ปี คือนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2506 ถึง พ.ศ. 2510 หลังจากนั้นได้จัดสัมมนาครูโรงเรียนผู้ใหญ่ที่ทดลองใช้หลักสูตรได้ปรับปรุงหลักสูตรเล็กน้อย แล้วเสนอกระทรวงศึกษาธิการเพื่อขอใช้หลักสูตรเป็นฉบับถาวร กระทรวงศึกษาธิการได้อนุญาตให้ใช้หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่ได้ ตั้งแต่ 21 มิถุนายน พ.ศ. 2511 เป็นต้นมา

ในช่วงที่การจัดการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จพื้นฐานในระยะแรกคือ ปี พ.ศ. 2514 นั้น การจัดการศึกษาดังกล่าวประสบผลสำเร็จ กองการศึกษาผู้ใหญ่ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้นำเอาหลักการของการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานมาใช้กับหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่ระดับที่ 3-4 (ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น) โดยปรับปรุงโครงสร้างหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่ระดับ 3-4 ขึ้นใหม่ ให้สอดคล้องกับสภาพและปัญหาของสังคมไทยในปัจจุบันมากขึ้น เน้นให้ผู้เรียนได้ศึกษาเล่าเรียนในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตนและสังคมใกล้ตัว เพื่อให้สามารถนำวิชาความรู้ไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวันได้อย่างจริงจัง ต่อมาในปี พ.ศ. 2517 กองพัฒนาการศึกษานอกระบบโรงเรียนได้ร่างหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3-4 แล้วเริ่มทำการทดลองใช้ตั้งแต่ปี 2518 จากการวิจัยและติดตามการใช้หลักสูตรดังกล่าว และปรับปรุงนำเสนอกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศให้ใช้หลักสูตรการศึกษา

ผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3-4 ตั้งแต่พุทธศักราช 2522 เป็นต้นมา

แต่เดิมหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่ในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 สำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่ที่อยู่ในเมืองคือ หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่ระดับที่ 1-2 ซึ่งใช้มาตั้งแต่ พ.ศ. 2511 แต่เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจ สังคมและวิทยาการได้เปลี่ยนแปลงไปมาก ตลอดจนมีปัญหาใหม่ ๆ เกิดขึ้นในเมือง ซึ่งผู้เรียนต้องประสบในสภาพแวดล้อมของตน กระทรวงศึกษาธิการจึงได้มอบให้กรมการศึกษานอกโรงเรียน กรมการศึกษานอกโรงเรียนจึงได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่ ระดับที่ 1-2 ขึ้นใหม่ และใช้ชื่อว่า หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 1-2 เพื่อให้แตกต่างกับหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จชั้นพื้นฐานซึ่งใช้ในชนบท หลักสูตรนี้ได้จัดลำดับเนื้อหาเท่าเทียมกับระดับประถมศึกษาตอนต้นในระบบโรงเรียนและมีเนื้อหาวิชาอาชีพ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดแนวทางการปรับปรุงอาชีพในชีวิตประจำวันของตนให้ดีขึ้น กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศให้ใช้หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 1-2 ตั้งแต่ พุทธศักราช 2527 เป็นต้นมา

หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3-4 (เฉพาะระดับที่ 3) เป็นหลักสูตรในระดับประถมศึกษา ได้ใช้มาตั้งแต่ปี 2518 จนกระทั่งถึงปี พ.ศ. 2529 จากการใช้หลักสูตรดังกล่าวมีการติดตามผลการใช้หลักสูตร พบว่าต้องการปรับปรุงและพัฒนาให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายมากยิ่งขึ้น ประกอบกับในปี 2529 นั้น กองพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน กรมการศึกษานอกโรงเรียน ได้พัฒนาหลักสูตรสายสามัญให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลง เพื่อให้ผู้เรียนได้รับบริการจากการศึกษาได้อย่างเต็มที่ในหลายวิธีเรียน กองพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน กรมการศึกษานอกโรงเรียน จึงได้นำหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 1-2 และหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3-4 (เฉพาะระดับที่ 3) มาพิจารณาใหม่ โดยนำหลักการของการจัดการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จชั้นพื้นฐานมาใช้เป็นแนวทางการพัฒนา ด้วยการเน้นให้ผู้เรียนได้ศึกษาในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับตนเองและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนเพื่อให้สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตรปัจจุบันและวางแผนสู่อนาคตได้อย่างแท้จริง เป็นหลักสูตรเพื่อพัฒนาชีวิตและสังคม กระทรวงศึกษาธิการ ได้ประกาศให้ใช้หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2531 โดยให้กรมการศึกษานอก

โรงเรียนจัดการศึกษาในระดับนี้ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2533 เป็นต้นไป กรมการศึกษานอก

โรงเรียน (2538 : 1-7)

โครงสร้างหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2531

กลุ่มสภาพประสบการณ์พื้นฐาน	กลุ่มสภาพประสบการณ์เสริม (เลือก)	หมายเหตุ
<p>พื้นฐาน 1 100 สภาพ</p> <p>พื้นฐาน 2 50 สภาพ</p> <p>พื้นฐาน 3 30 สภาพ</p> <p>พื้นฐาน 4 10 สภาพ</p>		<p>ประกอบด้วยวิชาส่งเสริมคุณภาพชีวิต วิชาอาชีพ ทักษะภาษาไทย ทักษะคณิตศาสตร์</p> <p>ประกอบด้วยวิชาส่งเสริมคุณภาพชีวิต ทักษะภาษาไทย ทักษะคณิตศาสตร์</p> <p>ประกอบด้วยวิชาอาชีพท้องถิ่น ชีวิต ทักษะภาษาไทย ทักษะคณิตศาสตร์</p> <p>เป็นกิจกรรมการพบกลุ่ม และ เลือกฝึกกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมอย่างน้อย 1 กิจกรรมไม่น้อยกว่า 20 ชั่วโมง</p>
	<p>ภาษาไทย 20 สภาพ</p> <p>คณิตศาสตร์ 20 สภาพ</p> <p>ส่งเสริมคุณภาพชีวิต 20 สภาพ</p>	<p>มี 5 ภาค ๆ ละ 20 สภาพ (เลือกเรียนได้เพียง 1 ภาค)</p>

กลุ่มสภาพประสบการณ์พื้นฐาน	กลุ่มสภาพประสบการณ์เสริม (เลือก)	หมายเหตุ
	ภาษาต่างประเทศ 1 20 สภา ภาษาต่างประเทศ 2 20 สภา	เลือกเรียน 20 หรือ 40 สภา (เลือกเรียนได้เพียง 1 ภาค)
	อาชีพ (ทักษะ) 30 สภา 60 สภา	เลือกเรียนหรือเทียบโอนผลการ เรียนตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดให้ ได้ไม่น้อยกว่า 30 หรือ 60 สภา (ใช้เวลาเรียน 3 ชั่วโมง/สภา)

เกณฑ์การจบหลักสูตร

1. สอบได้กลุ่มสภาพประสบการณ์พื้นฐาน (บังคับ) 4 กลุ่มสภาพ และกลุ่มสภาพประสบการณ์เสริม (เลือก) 3 วิชาหรือวิชาอาชีพ (ทักษะ) 30 หรือ 60 สภา
2. ต้องมีเวลาเรียนไม่น้อยกว่า 3 ภาคเรียน (หนึ่งปีครึ่ง) ยกเว้นกรณีที่มีการเทียบโอนผลการเรียนสามารถจบได้ก่อนกำหนด
3. ต้องทำกิจกรรมให้ครบตามเงื่อนไขของแต่ละวิธีเรียน

การนำหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2531 ไปใช้ ผู้ใช้ต้องเข้าใจหลักการของหลักสูตรและแนวทางปฏิบัติอย่างชัดเจน จึงสรุปหลักการและแนวปฏิบัติไว้ดังนี้

หลักการของหลักสูตร	แนวปฏิบัติ
<p>1. เป็นการศึกษาที่จัดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม อันเป็นพื้นฐานให้เห็นช่องทางสำหรับประกอบอาชีพ ตามความสามารถและความสนใจตลอดจนรู้จักหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องมาใช้ประกอบการตัดสินใจเลือกงานอาชีพหรือเพื่อปรับปรุงและส่งเสริมอาชีพที่ทำอยู่แล้วให้ดีขึ้น</p>	<p>1. จัดประสบการณ์ความรู้ทั้งวิชาสามัญและวิชาอาชีพบนพื้นฐานที่จะใช้ เป็นเครื่องมือแสวงหาความรู้เพิ่มเติม และให้เห็นช่องทางในการประกอบการตัดสินใจเลือกอาชีพ ปรับปรุงอาชีพหรือพัฒนาอาชีพตามความสามารถและความสนใจของผู้เรียน</p>
<p>2. เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนนำประสบการณ์ที่ได้รับไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิตในปัจจุบันและอนาคต อีกทั้งเป็นพื้นฐานสำหรับปรับปรุงการดำรงชีวิตของตนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม สิ่งแวดล้อมและวิทยาการใหม่ ๆ</p>	<p>2. จัดกิจกรรมและประสบการณ์ให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์สภาพที่เป็นอยู่ สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นโดยนำกระบวนการเรียนรู้จากชีวิตไปประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องและทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจและวิทยาการใหม่ ๆ เพื่อประโยชน์ในการดำเนินชีวิตทั้งปัจจุบันและอนาคต</p>
<p>3. เป็นการศึกษาที่มุ่งสร้างความเป็นเอกภาพของชาติโดยส่วนรวมเป็นหลัก และให้สอดคล้องกับสภาพการแก้ปัญหา และความต้องการของท้องถิ่นด้วย</p>	<p>3. จัดกิจกรรมประสบการณ์ที่สร้างความเป็นเอกภาพในความเป็นไทย ดำรงไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ รวมทั้งความมั่นคงของประเทศชาติโดยส่วนรวม และให้เกิดความตระหนักว่าเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่น พร้อมที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมเป็นกำลังสำคัญในการแก้ปัญหา ปรับปรุงพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญยิ่งขึ้น</p>

หลักการของหลักสูตร	แนวปฏิบัติ
4. เป็นการศึกษาที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองดีอันจะเป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศ	4. จัดกิจกรรมและประสบการณ์ที่ปลูกฝังให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญในการเป็นพลเมืองดีมีคุณธรรม มีความสามารถ รู้จักประกอบสัมมาอาชีพ และรู้จักเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

จุดมุ่งหมายของหลักสูตรและแนวปฏิบัติ

จากหลักการและแนวปฏิบัติของหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2531 จึงเป็นที่มาของการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เพื่อให้ผู้ใช้หลักสูตรได้เห็นความคาดหวังของหลักสูตรอย่างชัดเจน ซึ่งจะนำไปสู่การจัดกิจกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้ในเชิงปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม จึงได้สรุปจุดมุ่งหมายและแนวปฏิบัติไว้ดังนี้

จุดมุ่งหมายของหลักสูตร	แนวปฏิบัติ
1. ให้รู้จักคิด รู้จักแก้ปัญหา โดยคำนึงถึงกระบวนการคิดเป็นเชิงมีองค์ประกอบอย่างน้อย 3 ประการ คือ ข้อมูลที่เกี่ยวกับตนเอง ข้อมูลที่เกี่ยวกับสังคม สิ่งแวดล้อม และข้อมูลเกี่ยวกับวิชาการ	1. จัดกิจกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้ โดยเน้นการฝึกการแก้ปัญหาอย่างมีระบบ ด้วยการศึกษา รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล ประเมินผล เพื่อใช้ในการตัดสินใจ วางแผนและดำเนินการแก้ปัญหาพร้อมทั้งประเมินผลการแก้ปัญหาไปด้วย
2. ให้เห็นคุณค่าและดำรงไว้ซึ่ง ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และศิลปวัฒนธรรมอันดีงาม	2. จัดกิจกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้ ให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าความสำคัญ และเจตคติที่ดีของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ รวมทั้ง

จุดมุ่งหมายของหลักสูตร	แนวปฏิบัติ
<p>3. ให้เป็นพลเมืองดี มีคุณธรรม จริยธรรม รู้จักบทบาทหน้าที่และสิทธิของพลเมืองในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ตลอดจนมีความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัวและสังคม</p> <p>4. ให้มีความรู้ความสามารถและมีทักษะที่เป็นพื้นฐานในการศึกษาเพิ่มเติม และเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพรวมทั้งแก้ปัญหาในชีวิตได้</p> <p>5. ให้เห็นคุณค่าของภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาประจำชาติและให้มีทักษะในการใช้ภาษาไทยได้ดี</p>	<p>ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี อันดีงามโดยการศึกษาสำรวจข้อมูลดังกล่าว แล้วนำมาอภิปรายหาแนวทางนำไปสู่การปฏิบัติด้วยการธำรงรักษาไว้ด้วยความสมัครใจ</p> <p>3. จัดกิจกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนเข้าใจบทบาท หน้าที่และสิทธิของตน และสังคม โดยใช้กระบวนการกลุ่ม เพื่อให้เกิดความรับผิดชอบในการดำเนินชีวิตในสังคม มีการประพฤติปฏิบัติเป็นพลเมืองดี มีคุณธรรม จริยธรรม รู้จักสิทธิหน้าที่ของตนเองและสังคม</p> <p>4. จัดกิจกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้รับความรู้ทั้งวิชาสามัญและวิชาอาชีพ เพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษาค้นคว้าความรู้เพิ่มเติม สามารถนำไปใช้ใน ชีวิตจริงทั้งในปัจจุบันและอนาคต เป็นแนวทางในการประกอบอาชีพปรับปรุงอาชีพหรือพัฒนาอาชีพได้</p> <p>5. จัดกิจกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้ โดยให้ผู้เรียนมีความรู้ทักษะ และเห็นคุณค่าของการใช้ภาษาไทยในชีวิตได้ถูกต้อง ซึ่งเป็นพื้นฐาน เพื่อการศึกษาเพิ่มเติมต่อไป</p>

จุดมุ่งหมายของหลักสูตร	แนวปฏิบัติ
6. ให้เข้าใจปัญหาพื้นฐานทางการศึกษา เศรษฐกิจสังคมของประเทศ เพื่อให้รู้จักพิจารณาและตัดสินใจอย่างมีเหตุผล	6. จัดกิจกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ศึกษาปัญหาพื้นฐานทางการศึกษา เศรษฐกิจและสังคม เพื่อเป็นแนวทางตัดสินใจวางแผนแก้ปัญหาในชุมชนต่อไป
7. ให้มีเจตคติที่ดีต่อสังคมอาชีพรู้จักสงวนทรัพยากรธรรมชาติและบำรุงรักษาสาธารณสมบัติให้เกิดประโยชน์ทั้งในปัจจุบันและอนาคต	7. จัดกิจกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนศึกษาพื้นฐานของงานอาชีพ เพื่อเป็นแนวทางในการตัดสินใจ เลือกประกอบอาชีพ มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพที่ประกอบอยู่และสามารถหาแนวทางพัฒนาอาชีพเดิม หรือมีความคิดริเริ่มในการประกอบอาชีพ โดยคำนึงถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสาธารณสมบัติ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งในปัจจุบันและอนาคต

หลักสูตรนี้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถพื้นฐาน สามารถอ่านออกเขียนได้ คิดคำนวณได้ มีเจตคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพ สามารถพัฒนาอาชีพให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ สังคมและดำรงตนให้เป็นพลเมืองดีในการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

ประโยชน์ของหลักสูตร

1. ผู้เรียนได้ใช้ประสบการณ์ที่ตนเองมีอยู่ทั้งสายสามัญ สายอาชีพ มาเทียบโอนผลการเรียนได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด ช่วยทำให้ผู้เรียนมีความภูมิใจในประสบการณ์ของตน ใฝ่ใจศึกษาอย่างกระตือรือร้น เห็นประโยชน์ที่จะได้มาความรู้ไปใช้ได้จริง ยังมีประสบการณ์มากก็สามารถ

เรียนจบได้เร็ว ซึ่งตรงกับจุดประสงค์ของผู้เรียนในวัยผู้ใหญ่ที่ต้องการใช้เวลาเรียนอย่างรวดเร็ว

2. ผู้เรียนได้เรียนจากสภาพความเป็นจริงในสังคม และเกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ในชีวิตจริงของเขาและสามารถนำแนวคิดและกระบวนการเรียนรู้ที่ได้รับไปใช้วางแผนการดำเนินชีวิตในอนาคตอีกด้วย

3. ผู้เรียนเลือกวิธีเรียนได้หลายวิธีในแต่ละภาคเรียน และเลือกวิธีเรียนให้สอดคล้องกับความถนัดของแต่ละกลุ่มสาขาวิชาได้ ซึ่งอาจเรียนไปด้วยและทำงานไปด้วย

4. ผู้เรียนมีโอกาสดำเนินงานที่จะพัฒนาอาชีพให้เหมาะสมกับสภาพของตน ส่งผลให้เศรษฐกิจของผู้เรียนเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี

4.3 หลักสูตรการศึกษานอกระบบโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษา

ตอนปลาย พุทธศักราช 2530

หลักสูตรการศึกษานอกระบบโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2530 ได้กำหนดวิธีเรียนไว้ 3 วิธีคือ

1. วิธีเรียนแบบชั้นเรียน ใช้ตัวย่อว่า (ชร.)
2. วิธีเรียนแบบทางไกล ใช้ตัวย่อว่า (ทก.)
3. วิธีเรียนด้วยตนเอง ใช้ตัวย่อว่า (ตอ.)

การเรียนทั้ง 3 วิธีนี้ ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนวิธีใดวิธีหนึ่ง หรือจะเลือกเรียนทั้ง 3 วิธีในเวลาเดียวกันก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขการลงทะเบียนเรียน และความพร้อมของผู้เรียนในด้านเวลา ค่าใช้จ่าย และความสามารถของผู้เรียนแต่ละคน รายละเอียดของแต่ละวิธีเรียนพอสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. วิธีเรียนแบบชั้นเรียน (ชร.) คือ วิธีเรียนที่ผู้เรียนจะต้องไปเข้าชั้นเรียนเช่นเดียวกับนักเรียนภาคปกติในระบบโรงเรียน เพียงแต่ช่วงเวลาเรียนจะเป็นในตอนเย็นหรือในตอนค่ำ หลังจากที่มีผู้เรียนว่างจากภารกิจประจำวันต่าง ๆ แล้ว เมื่อศึกษาเล่าเรียนและทำกิจกรรมการเรียนจนครบเงื่อนไขตามที่หลักสูตรกำหนดไว้ก็ให้จบการศึกษาแต่ละระดับ เมื่อจบแล้วจะได้รับประกาศนียบัตรซึ่งมีศักดิ์และสิทธิ์เท่ากับผู้เรียนในระบบโรงเรียนทุกประการ

2. วิธีเรียนแบบทางไกล (ทก.) เป็นวิธีเรียนที่เหมาะสมแก่ผู้ที่มีภารกิจมากจนไม่มีเวลาที่จะเข้าไปนั่งเรียนได้เป็นประจำ และอยู่ในชนบทที่ห่างไกลจากสถานที่ตั้งศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียนจังหวัด เมื่อผู้เรียนไปขึ้นทะเบียนเป็นนักศึกษาและลงทะเบียนเรียนที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดต่าง ๆ แล้ว ก็จัดหาหนังสือตำราต่าง ๆ ที่ผู้เรียนสามารถศึกษาด้วยตนเองได้ โดยฝึกหัดทำแบบฝึกหัดต่าง ๆ ฟังรายการวิทยุ จากสถานีวิทยุแห่งประเทศไทย เครื่องข่ายที่ 2 เพื่อการศึกษา (สวศ) ออกอากาศทุกวันระหว่างเวลา 05.30-21.10 น. ในระบบ เอ.เอ็ม ขนาดคลื่นความถี่ที่กรุงเทพมหานคร 1467 กิโลเฮิรตซ์ นอกจากนี้นักศึกษาจะต้องไปเข้าร่วมกิจกรรมพบกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแต่ละระดับ เมื่อจบแล้วจะได้รับประกาศนียบัตรซึ่งมีศักดิ์และสิทธิ์เท่ากับผู้เรียนในระบบโรงเรียนทุกประการ

3. วิธีเรียนด้วยตนเอง (ตอ.) เป็นวิธีการเรียนที่มีลักษณะคล้าย ๆ กับวิธีการเรียนแบบทางไกล คือ ผู้เรียนไม่ต้องไปเข้าชั้นเรียน จะใช้เวลาศึกษาค้นคว้าอ่านตำราต่าง ๆ ด้วยตนเองเป็นส่วนใหญ่ เสียค่าใช้จ่ายในการเรียนน้อยกว่าการเรียนแบบวิธีเรียนแบบทางไกล ไม่ต้องกังวลกับการติดตามฟังรายการต่าง ๆ ซึ่งเป็นบทเรียนทางวิทยุ (ถ้าหากมีเวลาว่างจะเปิดฟังเสริมความรู้ก็เป็นผลดีแก่ผู้เรียนเอง) ต้องไปเข้าร่วมกิจกรรมพบกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และให้เจตคติที่ดีต่อการทำงาน อยู่ร่วมกันตามระบบประชาธิปไตย โดยมีเกณฑ์พอสรุปได้คือผู้เรียนลงทะเบียน 1 หมวดวิชาจะต้องเข้ากิจกรรมกลุ่ม 6 ชั่วโมง และจะต้องมีเวลาพบกลุ่ม 75% ของเวลาพบกลุ่มตามที่ได้กำหนดต้องผ่านเกณฑ์การประเมินด้วย ผู้ใดสอบได้หมวดวิชาต่าง ๆ แล้ว แต่ไม่ผ่านกิจกรรมกลุ่มตามเกณฑ์ก็ยังไม่อนุมัติให้จบหลักสูตร แต่ถ้าหากสอบได้ครบและผ่านกิจกรรมกลุ่มตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ก็จะได้รับประกาศนียบัตรที่มีศักดิ์และสิทธิ์ที่จะนำไปศึกษาต่อหรือสมัครเข้าทำงานได้ เช่นเดียวกับผู้ที่จบจากในระบบโรงเรียนทุกประการเช่นกัน

สาระสำคัญของหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ พุทธศักราช 2530 นี้มี 3 จุดสำคัญ คือ

1. หลักสูตรนี้ให้ความสำคัญกับผู้ที่มีอาชีพหรือทำงานอยู่แล้ว ให้สามารถเทียบโอนอาชีพที่ทำอยู่นั้นให้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนสายสามัญตามหลักสูตรนี้ได้ถึง 3 หมวดวิชานั้นคือ ในแง่ของการศึกษาเรียนรู้นั้น กรมการศึกษานอกโรงเรียนถือว่าคนที่จะประกอบอาชีพใด ๆ

จนมีอาชีพมีรายได้นั้น บ่อมจะต้องมีการเรียนรู้วิธีการ การจัดการ วิธีการเรียนรู้ หลายสิ่งหลายอย่าง จึงจะสามารถประกอบอาชีพจนเจริญรุ่งเรือง มีอาชีพ มีรายได้ ผู้คนที่มืออาชีพเหล่านี้ย่อมมีความรู้ความสามารถที่หลักสูตรนี้จะยอมรับให้เทียบโอนเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนสายสามัญตามหลักสูตรนี้ได้ นับเป็นมิติใหม่ของการยอมรับการเรียนรู้ด้วยตนเอง ว่าเป็นการเรียนรู้อันหลักสูตรซึ่งไม่เคยมีมาก่อนหน้านี้

2. การยอมรับในเรื่องการเทียบโอนวิชาอาชีพจากที่ทำอยู่ให้เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนตามหลักสูตรนี้ทำให้คนมุ่งเข้าทำงานทำ สำหรับผู้ที่ยังไม่มีการทำงาน สำหรับผู้ที่มีการทำงานแล้วก็จะได้ขวนขวายที่จะปรับปรุงอาชีพของตนให้ดียิ่งขึ้น โดยไม่ต้องเดินทางไปเรียนวิชาอาชีพหรือวิชาการอื่น ๆ ที่ไม่เป็นประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพในชีวิตประจำวันที่ท่านทำอยู่แล้ว

3. หลักสูตรนี้เปิดโอกาสกว้างขวางให้ผู้เรียนได้เลือกวิธีการเรียนได้ถึง 3 วิธี คือ วิธีเรียนแบบชั้นเรียน วิธีเรียนแบบทางไกลและวิธีเรียนด้วยตนเอง ตามความเหมาะสมกับสภาพและความจำเป็นของผู้เรียนแต่ละคน

การจัดการเรียนการสอนการศึกษานอกระบบโรงเรียนสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายแนวใหม่ พ.ศ. 2540 กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2540 : 1-31)

การจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ เป็นการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนที่มีความยืดหยุ่นสอดคล้องกับสังคม ความพร้อม ความสนใจและความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย เป็นการจัดการศึกษาอีกรูปแบบหนึ่ง ที่ได้รับความนิยมจากกลุ่มเยาวชนวัยแรงงานทั้งในชนบทและในเมือง อัตราการสมัครเรียนมีเพิ่มสูงขึ้นทุก ๆ ปี และในปัจจุบันสังคมไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วอันเนื่องมาจากแรงผลักดันของสังคมยุคโลกาภิวัตน์ สังคมไทยกลายเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ซึ่งบุคคลสามารถหาความรู้ได้จากเทคโนโลยี สารสนเทศ จากภูมิปัญญาในชุมชน หรือจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ ดังนั้นกระบวนการเรียนรู้ จะต้องปรับเปลี่ยนไปด้วย

กรมการศึกษานอกโรงเรียนจึงปรับปรุงหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน การศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญให้ได้มาตรฐาน เหมาะสมกับภาวะการเปลี่ยนแปลงในสังคมยุคปัจจุบัน เพื่อตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายนอกระบบโรงเรียน เปิดโอกาสหรือมีทาง

เลือกในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองให้มากยิ่งขึ้น โดยได้จัดแผนการเรียนการสอนออกเป็น

3 แผน คือ

แผน ก เป็นแผนการเรียนเพื่อการศึกษาต่อ

แผน ข เป็นแผนการเรียนเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต

แผน ค เป็นแผนการเรียนเพื่อการประกอบอาชีพ

การกำหนดกรอบเนื้อหาของหมวด

การจัดแผนการเรียนเป็น 3 แผน เพื่อให้โอกาสผู้เรียนได้เลือกเรียนแผนใดแผนหนึ่งที่สอดคล้องกับความพร้อมและความต้องการของตนเองนั้น อาจทำให้ครูประจำกลุ่มประสบปัญหาในการจัดกิจกรรมการพบกลุ่มในกรณีที่มีผู้เลือกเรียนหลายแผนการเรียนอยู่ในกลุ่มเดียวกัน และอาจสับสนในการจัดเนื้อหาหมวดวิชาเดียวกันเพื่อสอนผู้เรียนที่เรียนต่างแผนกัน แต่อยู่ในกลุ่มเดียวกัน เพราะแต่ละแผนการต่างมีวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายในการผลิตบุคลากรต่างกัน อย่างไรก็ตามทุกแผนการเรียนมีจุดร่วมกัน คือมุ่งหวังให้ผู้เรียนได้รับความรู้เหมือนกันในเนื้อหาหลักของหมวดวิชาบังคับ และได้รับความรู้หรือทักษะต่างกันในเรื่องที่ประยุกต์ใช้ตามจุดมุ่งหมายของแผนนั้น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดเนื้อหาให้สอดคล้องเหมาะสมกับการนำไปใช้ในวิถีชีวิตจริงของผู้เรียน

เพื่อเป็นการประกันคุณภาพการเรียนการสอนการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ และจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องแต่ละแผนการเรียน กรมการศึกษานอกโรงเรียนจึงได้พัฒนาแนวทางการใช้หลักสูตร เนื้อหา การเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล เพื่อให้ครูประจำกลุ่มและผู้เกี่ยวข้องได้ดำเนินการโดยเน้นสาระสำคัญในการกำหนดเนื้อหาของหมวดวิชาบังคับเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ดังนี้

1. กลุ่มเนื้อหาหลัก เป็นการให้การเรียนรู้หลักวิชาสำคัญพื้นฐานและเพื่อสำรวจตนเองและเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจเลือกแผนการเรียน โดยผู้เรียนทุกแผนการเรียนต้องเรียนเหมือนกัน

2. กลุ่มเนื้อหาประยุกต์ เป็นเนื้อหาที่ส่งเสริมความรู้หรือทักษะเฉพาะของผู้เรียนแผนการเรียน ก เน้นความรู้ที่นำไปใช้ในการศึกษาต่อ ส่วนแผนการเรียน ข และ ค เน้นการ

พัฒนาคุณภาพชีวิตและการฝึกทักษะอาชีพผู้เรียน แต่ละแผนการเรียนจะแยกเรียน ทั้งนี้ให้ทำกิจกรรมเช่น โครงการหรือแฟ้มสะสมผลงานด้วย

กระบวนการค่า นินการ เรียนการสอน

ระยะที่ 1 8 สัปดาห์แรกของภาค เรียน

ผู้เรียนที่ลงทะเบียนเรียนแผนการเรียน ก, ข, ค จะต้องพบกลุ่มร่วมกันเพื่อศึกษาเนื้อหาหลักของหมวดวิชาบังคับเป็นการปูพื้นฐานความรู้ที่จำเป็นสำหรับทุกคนและเป็นการสำรวจตนเองเพื่อตัดสินใจเลือกเรียนแผนการเรียนที่สอดคล้องกับความสามารถของตนเอง

ระหว่างการจัดกิจกรรมการพบกลุ่มนี้ครูจะเป็นผู้ทำหน้าที่แนะนำ และศึกษาความแตกต่างระหว่างบุคคล

การวัดผลและประเมินผลระหว่างภาค (คะแนน 40%)

1. การทดสอบ ครูประจำกลุ่มจะต้องทำการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน โดยออกข้อสอบให้ครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมดของหมวดวิชา เพื่อเป็นคะแนนเก็บระหว่างภาค 10%

2. การทำกิจกรรมเพื่อประเมินความรู้ความสามารถ โดยให้ผู้เรียนทำแฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio) เช่น บันทึกการศึกษาค้นคว้า แผนการทำงาน บันทึกผลการทดลองผลการตรวจสอบคุณภาพของงานที่ทำชิ้นงาน รายงาน เป็นต้น โดยให้เป็นคะแนนเก็บ 20%

การทำกิจกรรมนี้ให้ทำต่อเนื่องจนถึงสิ้นสุดภาคเรียน

3. การประเมินพฤติกรรมของผู้เรียน ตลอดภาคเรียน เช่น การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพบกลุ่ม ความกระตือรือร้น ความเป็นผู้นำ ความเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรม ความสามัคคี การเสียสละ การมีความรับผิดชอบต่อหมู่คณะ เป็นต้น โดยให้เป็นคะแนนเก็บ 10%

ระยะที่ 2 10-12 สัปดาห์หลัง

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในระยะประมาณ 10-12 สัปดาห์ที่เหลือ จะเป็นการแยกเรียนเนื้อหาประยุกต์เพื่อให้สัมพันธ์และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของแต่ละแผนการเรียน เช่น

แผนการเรียนเพื่อการศึกษาต่อ (ก) มุ่งเน้นความเข้มข้นทางวิชาการเพื่อเตรียม

ความพร้อมในการแข่งขันเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา

แผนการเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต (ข) และแผนการเรียนเพื่อประกอบอาชีพ (ค) มุ่งจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยให้สามารถนำเนื้อหามาประยุกต์ใช้กับสถานการณ์จริง วิถีชีวิตจริง และสอดคล้องกับการพัฒนาอาชีพ การเข้าสู่อาชีพ และพัฒนาคุณภาพชีวิต

การวัดผลและประเมินผลปลายภาค (คะแนน 60%)

1. ข้อสอบรวม ให้มีการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน โดยออกข้อทดสอบเนื้อหาในภาพรวมของทั้งหมดวิชา ผู้เรียนทุกแผนการเรียนจะต้องสอบข้อสอบชุดนี้รวม 20%

2. ข้อสอบเฉพาะ

ผู้เรียน แผน ก. จะต้องสอบวัดผลสัมฤทธิ์ตามเนื้อหาประยุกต์ รวม 40%

ผู้เรียน แผน ข,ค จะต้องสอบวัดผลสัมฤทธิ์ (ข้อสอบ) และทำโครงงาน รวม 40% ลักษณะโครงงานแผน ข, ค นั้นจะต้องสอดคล้องวัตถุประสงค์ของหลักสูตร และเป็นผลงานจากการปฏิบัติจริง ประเมินได้ ตรวจสอบได้ สอดคล้องกับวิถีชีวิตผู้เรียน

เงื่อนไขความสำเร็จ

การเรียนการสอนการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีเงื่อนไขความสำเร็จ ดังนี้

1. ทำโครงงาน (Project Design)

- ครูประจำกลุ่มต้องมีความรู้ความเข้าใจอย่างชัดเจน
- ชุมชน มีส่วนร่วมอย่างจริงจังในการตรวจสอบและประเมินผลโครงงาน
- โครงงานสอดคล้องกับการกิจและประสบการณ์ผู้เรียน
- มีระบบรายงานและสามารถตรวจสอบได้

2. การทำแฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio)

- มีการวางแผนอย่างจริงจังระหว่างครูและผู้เรียน
- มีการศึกษาหลักสูตรและวิเคราะห์จุดประสงค์อย่างจริงจัง โดยผู้เรียนมี

โอกาสได้เลือกจุดประสงค์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง

- มีระบบการจัดข้อมูลเพิ่มสะสมผลงานสามารถเรียกตรวจสอบได้

ข้อควรคำนึงในการพบกลุ่ม

การพบกลุ่มเป็นกิจกรรมของการเรียนการสอนของหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน
สาขาสามัญ ซึ่งมี 3 ลักษณะ ดังนี้

1. พบกลุ่มเพื่อจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
2. พบกลุ่มเพื่อการสอนเสริม
3. พบกลุ่มเพื่อจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต (กพช.)

ดังนั้น ครูประจำกลุ่มการศึกษานอกโรงเรียน จะต้องจัดกิจกรรมพบกลุ่มแต่ละลักษณะ
ให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของแต่ละวิธีการโดยไม่ซ้ำซ้อนเวลาและการพบกลุ่มแต่ละครั้ง ควรเน้น
การมีส่วนร่วมการปลูกฝังกระบวนการประชาธิปไตยเพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมอย่างต่อเนื่อง
กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2540 : 38-39)

2. การปฏิบัติการณ์เทศ จะดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาพื้นที่ ปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดที่รับผิดชอบ เน้นหนักระดับ
จังหวัดและเจาะลึกกิจกรรมแล้วรวบรวมภาพรวมแต่ละจังหวัด
2. ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ปฏิบัติงานในพื้นที่ภายใน
จังหวัดเน้นหนักระดับอำเภอ และเจาะลึกพื้นที่ระดับตำบลหมู่บ้าน และรวบรวมเป็นรายงานของ
จังหวัด
3. ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ปฏิบัติงานในพื้นที่ภายใน
ในอำเภอเน้นทุกกิจกรรม ทุกพื้นที่ภายในอำเภอ
4. เครือข่ายสนับสนุนและติดตามกิจกรรมในพื้นที่แล้วให้ข้อมูลแก่ศึกษา
นิเทศก์และศูนย์ฯ เมื่อมีกรณีที่เกี่ยวข้อง

ผู้มีหน้าที่นิเทศ ทำการนิเทศ ติดตามผล โดยใช้เครื่องมือการนิเทศแล้วสรุปรวบรวม
ข้อมูลเพื่อการรายงานและพัฒนา

3. จัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศ และการนิเทศติดตามผลการรายงานและการพบกลุ่มเพื่อเก็บไว้ใช้ในการนิเทศติดตามผล

4.4 หลักสูตรประกาศนียบัตรอาชีพ พุทธศักราช 2533 กรมการศึกษานอกโรงเรียน (ม.ป.ป.)

หลักการ

1. เป็นการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หรือเทียบเท่าที่ไม่ได้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ให้มีโอกาสศึกษาตามหลักสูตรนี้
2. เป็นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีกระบวนการคิด การแสวงหาความรู้ ทักษะเพื่อการเข้าสู่อาชีพ การประกอบอาชีพหรือการพัฒนาอาชีพตลอดทั้งการพัฒนาคุณภาพชีวิต ให้เป็นไปตามความพร้อม ความต้องการของตนเอง ชุมชนและสังคม
3. เป็นการจัดการศึกษาที่มีเนื้อหาสาระ เป็นรายวิชาจบในตัวให้ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนตามความจำเป็นของการประกอบอาชีพที่ตนเองตัดสินใจเลือก
4. เป็นการจัดการศึกษาที่ยอมรับประสบการณ์ทางอาชีพของผู้เรียน เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนในหลักสูตร
5. เป็นการจัดการศึกษาที่สนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายเอกบุคคล ท้องถิ่น และประเทศชาติ

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความสำนึกรับผิดชอบต่อตนเอง สังคมและประเทศชาติ ให้ตระหนักถึงคุณค่าความเป็นไทย
2. เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถแสวงหาความรู้และประยุกต์ใช้ความรู้ ทรัพยากร เทคโนโลยีและข่าวสารข้อมูล ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต การงานและอาชีพ
3. เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความเข้าใจในโลกของงานอาชีพ รู้จักตนเอง สังคมและมองเห็นช่องทางในการประกอบอาชีพ ตัดสินใจเลือกอาชีพ หรือพัฒนาอาชีพของตน
4. เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะและประสบการณ์อย่างครบกระบวนการของการประกอบอาชีพ
5. เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้รู้วิธีการศึกษาหาความรู้เพื่อการค้นคิด การทดลองในสิ่งที่

จะ เสริมหรือพัฒนาประสิทธิภาพของการประกอบอาชีพ

6. เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถปฏิบัติตนในการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณธรรมและจริยธรรม

โครงสร้างหลักสูตรประกาศนียบัตรอาชีพ

หลักสูตรประกาศนียบัตรอาชีพ จัดแบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 หมวด ดังนี้

1. หมวดวิชาอาชีพ ประกอบด้วยวิชาต่าง ๆ 4 วิชาคือ

1.1 วิชาโลกของงานอาชีพ ว่าด้วยกระบวนการศึกษาค้นคว้าเพื่อให้เข้าใจในลักษณะขอบข่ายของงานอาชีพ การรู้จักและเข้าใจตนเอง การตัดสินใจเลือกอาชีพ การแสวงหาความรู้และประสบการณ์ในอาชีพการครองชีพ การติดตามประเมินผลและการแสวงหา ช่องทางในการพัฒนาอาชีพ หรือการขยายขอบข่าย งานอาชีพ

1.2 วิชาการจัดการและการตลาด ว่าด้วยกิจกรรมที่เกี่ยวกับการวิเคราะห์ องค์ประกอบต่าง ๆ ของการประกอบอาชีพ การวางแผน การควบคุม กำกับ ดูแล การประเมินผลและพัฒนาการจัดการ และการตลาดเพื่อการประกอบอาชีพมีประสิทธิภาพ

1.3 วิชาทักษะอาชีพ ว่าด้วยมวลประสบการณ์ในการทำงานและความรู้ที่จำเป็นในอาชีพที่เลือก เพื่อการเข้าสู่อาชีพหรือการประกอบอาชีพหรือการพัฒนาขยายขอบข่าย การงานอาชีพ

1.4 วิชาการฝึกประกอบอาชีพ ว่าด้วยกระบวนการฝึกประกอบอาชีพให้มีรายได้ระหว่างเรียนเพื่อสร้างประสบการณ์ให้เกิดความเชื่อมั่นในการประกอบอาชีพ หรือการพัฒนาอาชีพหรือการขยายขอบข่ายอาชีพในโอกาสต่อไป

2. หมวดวิชาส่งเสริมคุณภาพชีวิต ว่าด้วยการดำเนินชีวิตในสังคม การแก้ไขปัญหา การพัฒนาคุณภาพชีวิต การงานและอาชีพ โดยการประยุกต์ในศาสตร์ต่าง ๆ และพื้นฐานความรู้ที่จำเป็น

การจัดการเรียนการสอน

1. การจัดกลุ่มการเรียนสามารถจัดได้ในสถานศึกษา แหล่งหรือสถานที่ต่าง ๆ ที่

เห็นว่าเหมาะสม

2. การแนะนำก่อนเรียน ให้ผู้จัดเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารความรู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดความชัดเจนในการตัดสินใจเลือกอาชีพ การวางแผนการเรียนและวิธีการเรียนตามหลักสูตรตลอดทั้งการเตรียมตัวเพื่อการเรียน

2.1 การแนะนำก่อนเรียน ให้ผู้จัดเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารความรู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดความชัดเจนในการตัดสินใจเลือกอาชีพ การวางแผนการเรียนและวิธีการเรียนตามหลักสูตรตลอดทั้งการเตรียมตัวเพื่อการเรียน

2.2 การแนะนำระหว่างเรียน ให้ครูประจำกลุ่มทำหน้าที่บริการให้คำปรึกษา ความคุมและติดตามการเรียนและการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ของผู้เรียน

2.3 การแนะนำหลังจบการศึกษาให้ครูประจำกลุ่ม จัดให้มีการติดตามการประกอบอาชีพบริการข้อมูลข่าวสารความรู้ใหม่ ๆ รวมทั้งให้คำปรึกษา เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง

3. การจัดแผนการเรียน

3.1 การจัดแผนการเรียนสามารถจัดได้ 2 วิธีคือ

3.1.1 ผู้จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ใหม่ ๆ และวุฒิภาวะด้านต่าง ๆ ยังไม่พร้อมที่จะรับผิดชอบตนเอง ให้ครูประจำกลุ่มเป็นผู้จัดแผนการเรียนร่วมกับผู้เรียนเป็นรายบุคคล โดยคำนึงถึงวัยพัฒนาการปัญหา ความต้องการของชุมชน ทรัพยากรท้องถิ่น และความเป็นไปได้ของการประกอบอาชีพในท้องถิ่น

3.1.2 ผู้จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หรือเทียบเท่าที่มีวุฒิภาวะพร้อมที่จะรับผิดชอบตนเองให้เลือกเนื้อหาและกำหนดแผนการเรียนของตนเอง โดยได้รับคำแนะนำและความเห็นชอบของครูประจำกลุ่ม

3.2 วิธีจัดแผนการเรียน หลักสูตรนี้มีทั้งส่วนบังคับและเลือก มีเนื้อหาเป็นรายวิชา จบในตัว แต่ละรายวิชาจัดทำเป็นชุดการเรียนและชุดการเรียนแต่ละชุดมีเลขลำดับหน่วยที่และจำนวนชั่วโมงกำกับ สำหรับให้ผู้เรียนเลือกและตัดสินใจจัดแผนการเรียนด้วยตนเอง เช่น ในวิชาโลกของงานอาชีพ รายวิชาที่บังคับเรียน ได้แก่ หน่วยที่ 1 ถึงหน่วยที่ 5 รวม 3 หน่วยการเรียนหรือ 90 ชั่วโมง วิชาการจัดการและการตลาด รายวิชาที่บังคับเรียน ได้แก่

หน่วยที่ 1 ถึงหน่วยที่ 9 รวม 8 หน่วยการเรียนรู้หรือ 240 ชั่วโมง นอกนั้นเลือกรายวิชาที่
จำเป็นและสอดคล้องกับอาชีพที่เลือกเรียนให้ครบตามจำนวนหน่วยการเรียนรู้ ตามหลักเกณฑ์ที่
กำหนดไว้ในวิชาอื่น ๆ

4. วิธีเรียน มีขั้นตอนการเรียนรู้ดังนี้

4.1 เรียนด้วยตนเองโดยใช้ชุดการเรียนรู้

4.2 พบกลุ่ม

4.3 ศึกษาหาประสบการณ์ตามที่กำหนดไว้ในชุดการเรียนรู้

4.4 ฝึกประกอบกร

5. ขั้นตอนการเรียนรู้ และการฝึกประกอบกรให้มีขั้นตอนดังนี้

5.1 จัดแนะแนวให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในขั้นตอน วิธีเรียนการจัด
แผนการเรียนรู้

5.2 สำหรับหลักสูตรประกาศนียบัตรอาชีพ กำหนดให้ลงทะเบียนเรียนวิชาใน
ส่วนที่บังคับก่อน

5.3 เมื่อผู้เรียน เรียนวิชาส่วนที่บังคับในวิชาโลกของงานอาชีพ และตัดสินใจ
เลือกอาชีพได้แล้ว จึงจัดให้ลงทะเบียนเรียนวิชาทักษะอาชีพ

5.4 เรียนวิชาอื่น ๆ ทั้งบังคับและเลือก บูรณาการไปกับการฝึกประกอบกร

5.5 การฝึกประกอบกรให้สามารถฝึกได้ในสถานศึกษา แหล่งวิทยากร
สถานประกอบการ สถานประกอบอาชีพอิสระของตนเอง โดยสถานศึกษา ครูผู้สอนหรือครูประจำ
กลุ่มให้คำปรึกษา กำกับดูแล ติดตามอย่างใกล้ชิดให้ผู้เรียนมีความพร้อมสามารถประกอบอาชีพ
ให้มีรายได้ระหว่างเรียน หรือพัฒนาอาชีพ หรือขยายขอบข่ายอาชีพของตน

6. การควบคุมและติดตามการเรียนรู้ ครูประจำกลุ่มดำเนินการควบคุมและติดตาม
การเรียนรู้การทำกิจกรรมของผู้เรียนตลอดหลักสูตร โดยอาจใช้วิธีการต่าง ๆ ตามความเหมาะสม
การเทียบโอนผลการเรียน

ให้เป็นไปตามเกณฑ์การเทียบโอนผลการเรียนที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

การประเมินผลการเรียน

ให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการประเมินผลการเรียนตาม

หลักสูตรประกาศนียบัตรอาชีพ พุทธศักราช 2533

การสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร

ให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตร พุทธศักราช 2533 และระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประกาศนียบัตรอาชีพ พุทธศักราช 2533

เงื่อนไขการใช้และการพัฒนาหลักสูตร

1. ให้แต่ละรายวิชาเป็นรายวิชาที่จบในตัวเอง สามารถทำการวัดและประเมินผลเมื่อจบแต่ละรายวิชาได้
2. สถานศึกษาสามารถพัฒนารายวิชาให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตรแต่ละวิชาที่กำหนดไว้ได้ เพื่อให้ผู้เรียนได้อย่างเหมาะสมกับสภาพปัญหาความเป็นและเปลี่ยนแปลงทางสังคมโดยอนุมัติของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค
3. ให้กรมการศึกษานอกโรงเรียน ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน สามารถพัฒนาหลักสูตรกลุ่มรายวิชาและกลุ่มรายวิชาทักษะอาชีพที่นอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในหลักสูตร โดยยึดจุดประสงค์ของแต่ละกลุ่มรายวิชาที่ปรากฏอยู่ในหลักสูตรนี้มาใช้โดยการอนุมัติของกรมการศึกษานอกโรงเรียน หรือศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค

หลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้น พุทธศักราช 2525

กรมการศึกษานอกโรงเรียน (กองการศึกษาผู้ใหญ่ กรมสามัญศึกษาเดิม) ได้จัดการศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพมาเป็นเวลานาน โดยมีโรงเรียนผู้ใหญ่เคลื่อนที่ โรงเรียนผู้ใหญ่ประจำที่ โรงเรียนฝึกฝนอาชีพเคลื่อนที่และศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด เป็นผู้ดำเนินการจัดหลักสูตรวิชาชีพและเปิดสอนบริการประชาชนในท้องที่จังหวัดต่าง ๆ ทุกภาคทั่วประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อฝึกอบรมวิชาชีพให้แก่ผู้ที่ไม่มีโอกาสได้เรียนต่อในวัยอันสมควร ให้มีโอกาสได้ฝึกวิชาชีพเพื่อนำไปประกอบอาชีพหรือเพื่อใช้ประโยชน์ในการแก้ปัญหาที่ประสบอยู่ในชีวิตประจำวัน อันเป็นการช่วยยกระดับความเป็นอยู่ของตน การจัดการเรียนการสอนเน้นหนักให้ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกฝนให้เกิดความชำนาญในระดับช่างกึ่งฝีมือเพื่อเข้าสู่ตลาดแรงงานหรือดำเนินการ

อาชีพตามที่ได้ฝึกอบรมมา ดังนั้น การกำหนดหลักสูตรที่ใช้ฝึกอบรมจึงมีระยะเวลาเรียนพอเพียงที่จะให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดทักษะหรือความชำนาญพอที่จะนำไปประกอบอาชีพได้

จากการติดตามผลและวิจัยการดำเนินงานวิชาชีพพระยะสั้น โดยเฉพาะของโรงเรียนฝึกฝนอาชีพเคลื่อนที่ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติพบว่า การดำเนินงานมีปัญหาหลายด้านทำให้การจัดการศึกษาวิชาชีพไม่สำเร็จตามจุดมุ่งหมายเท่าที่ควร เป็นต้นว่า เมื่อผู้เรียนเรียนจบแล้วไม่สามารถหางานทำได้ เพราะโรงเรียนจัดการฝึกด้านแรงงานอุตสาหกรรมมากเกินไป แต่ประเทศไทยเราไม่ใช่ประเทศอุตสาหกรรม ความต้องการแรงงานด้านนี้ในตลาดจึงมีไม่มาก อัตราผู้เรียนออกกลางคันค่อนข้างสูงเนื่องมาจากหลักสูตรมีระยะเวลาเรียนยาวเกินไป ไม่ทันสมัยและการเปิดสอนไม่เป็นไปตามฤดูกาลที่ประชาชนในแต่ละท้องถิ่นว่างจากอาชีพ เช่น เปิดสอนในช่วงฤดูฝนซึ่งเป็นเวลาทำนา ทำไร่ ทำสวน ฯลฯ ผู้เรียนต้องไปประกอบอาชีพนั้น ๆ การฝึกอบรมมักมีปัญหาด้านขาดแคลนวัสดุ อุปกรณ์ช่วยสอน เนื่องจากได้รับงบประมาณจำกัดและภาวะทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว วัสดุฝึกมีราคาสูงกว่าปกติทำให้ไม่อาจจะจัดหาได้พอเพียง และเครื่องใช้ประกอบการสอนบางอย่างไม่เหมาะสม ด้านหลักสูตรมีข้อบกพร่องล้าสมัย ไม่ทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน ขาดความยืดหยุ่นในการที่จะปรับให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นและการจัดหลักสูตรให้มีระยะเวลาเรียน 300 ชั่วโมง เท่ากันทุกวิชานั้นไม่ตรงต่อข้อเท็จจริงเพราะเนื้อหาวิชาย่อมมีความยากง่ายแตกต่างกัน การฝึกทักษะก็ควรต้องใช้เวลาแตกต่างกัน ระยะเวลาการเรียนการสอนต้องขึ้นอยู่กับเนื้อหาวิชาแม้แต่ในเนื้อหาวิชาเดียวกัน และตามที่เป็นจริงก็มีผู้เรียนน้อยคนที่ต้องการจะรู้เนื้อหาวิชาทั้งหมดที่บรรจุอยู่ในหลักสูตร 300 ชั่วโมงนั้น

จากข้อมูลหลาย ๆ ด้านที่ได้จากผลการศึกษาและวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ทำให้ผู้มีหน้าที่ดำเนินการจัดการศึกษาวิชาชีพพยายามหาทางปรับปรุงแก้ไข ปัญหาและข้อบกพร่องเหล่านั้น การกำหนดหลักสูตรเป็นปัญหาที่สำคัญปัญหาหนึ่งของการศึกษาผู้ใหญ่ กรมสามัญศึกษา (เดิม) ได้หยิบยกขึ้นมาพิจารณาแก้ไข โดยความร่วมมือของคณะครูผู้สอนวิชาชีพในโรงเรียนผู้ใหญ่สายอาชีพ เจ้าหน้าที่กรมอาชีวศึกษาและเจ้าหน้าที่กรมวิชาการ ได้ร่วมกันคิดหาแนวทางการปรับปรุงหลักสูตรบทเรียนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

หลักสูตรแต่ละวิชาแยกเนื้อหาออกเป็นหมวดหมู่เรียกว่า รายวิชา แต่ละรายวิชาจัดให้

ตัวเองใช้เวลาเรียนระยะสั้น ๆ และจัดให้รายวิชาเหล่านั้นเชื่อมโยงกับรายวิชาอื่นสามารถเรียนต่อเนื่องกันได้ การแยกแต่ละรายวิชาให้มีอิสระ เช่นนี้ ก็เพื่อที่จะสนองความต้องการของผู้เรียนที่มีเวลาน้อยหรือมีกำลังทรัพย์ไม่เพียงพอที่จะเรียนต่อในรายวิชาอื่นเป็นระยะเวลายาวนาน ให้มีโอกาสเรียนจบหลักสูตรโดยไม่ได้ถือว่าเป็นการออกกลางคัน

หลักสูตรวิชาชีพนี้เป็นหลักสูตรที่กำหนดขึ้น เพื่อใช้ฝึกอบรมนักศึกษาหรือบุคคลทั่วไปที่มีความประสงค์จะเรียนรู้เพื่อนำไปประกอบอาชีพหรือนำไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน และเพื่อให้ผู้เรียนสายสามัญทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียนได้มีโอกาสศึกษาเพื่อให้ความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีทางวิชาชีพ ตลอดจนสามารถโอนหน่วยกิตเข้าสมทบกับหน่วยกิตตามโปรแกรมการเรียนทางสายสามัญได้ การเรียนการสอนหรือการฝึกอบรมเน้นไปในทางปฏิบัติ ลักษณะสำคัญของหลักสูตรนี้เป็นหลักสูตรรายวิชา ซึ่งหมายความว่าหลักสูตรที่แยกเนื้อหาออกไปเป็นหมวดหมู่ จบในตัวเองเฉพาะรายวิชานั้น ๆ และจัดให้รายวิชาเหล่านั้นเชื่อมโยงกับรายวิชาอื่น ๆ จนสามารถเรียนต่อเนื่องกันได้ ผู้ที่เรียนจบเฉพาะรายวิชาใดรายวิชาหนึ่ง ก็จะมีวิชาชีพเฉพาะเรื่องนั้น ๆ ซึ่งอาจจะนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันหรือเสริมอาชีพเดิมให้ดีขึ้น ถ้าต้องการนำไปประกอบอาชีพจะต้องมีความรู้พื้นฐานในวิชาชีพนั้นมาบ้างแล้ว หรือเลือกเรียนวิชาชีพนั้น ๆ หลาย ๆ รายวิชาต่อเนื่องกัน ระยะเวลาเรียนแต่ละรายวิชาขึ้นอยู่กับความสั้นยาวของเนื้อหา ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนเฉพาะส่วนที่ต้องการ เมื่อจบแต่ละรายวิชาแล้วถือว่าจบหลักสูตรจะไม่เรียนต่อรายวิชาอื่นอีกก็ได้

จุดมุ่งหมายหลักสูตร

1. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะและเจตคติที่ดีในการทำงานอันจะเป็นพื้นฐานที่เพียงพอแก่การดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพ
2. เพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะในอาชีพที่ดำเนินอยู่ เป็นการยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น เป็นแนวทางในการพัฒนาตัวเองและประเทศชาติเป็นส่วนรวม
3. เพื่อส่งเสริมให้มีความสามารถในการประกอบอาชีพรองจากอาชีพเดิมที่ประกอบอยู่และให้รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ในอันที่จะเพิ่มพูนรายได้ให้สูงขึ้น
4. เพื่อให้รู้จักตนเอง รู้จักสังคมและองค์กรประกอบอื่น ๆ ที่จำเป็นต้องใช้เป็นข้อมูลในการประกอบอาชีพ

หลักเกณฑ์การใช้หลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น

1. การแบ่งเวลาเรียน ระยะเวลาเรียนหรือฝึกอบรมตามหลักสูตรวิชาชีพให้เป็นไปตามเนื้อหารายวิชาของหลักสูตรนั้น ๆ การแบ่งเวลาเรียนให้ถือตามลักษณะ เนื้อหารายวิชาในหลักสูตร
2. จำนวนเวลาเรียน นักศึกษาจะต้องมีเวลาเรียนตามที่ระบุไว้ในหลักสูตรรายวิชานั้น ๆ จึงจะมีสิทธิได้รับใบแสดงผลการเรียนและใบสำคัญ
3. หน่วยกิต วิชาที่จัดไว้ในหลักสูตรนี้ เป็นวิชาที่มีทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติรวมกันอยู่ การกำหนดหน่วยกิตของรายวิชา จึงให้ถือหลักเกณฑ์ดังนี้ คือ วิชาที่มีค่า 1 หน่วยกิต หมายถึงวิชาที่ใช้เวลาเรียนรวมกันไม่น้อยกว่า 30 ชั่วโมง โดยจะเป็นรายวิชาเดี่ยวหรือหลายวิชารวมกันก็ได้
4. การประเมินผลการเรียน การประเมินผลการเรียนให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรวิชาชีพ
5. การแก้ไขเปลี่ยนแปลงหลักสูตร ให้อธิบดีกรมวิชาการมีอำนาจในการสั่งยกเลิกเพิ่มเติม หรือเปลี่ยนแปลงรายวิชาและเนื้อหาตามความเหมาะสม
6. คุณสมบัติของผู้เข้าเรียน ผู้เข้าเรียนทุกคนจะต้องผ่านการทดสอบหรือการคัดเลือกของโรงเรียนตามเกณฑ์ที่กำหนด
7. การโอนหน่วยกิต ผู้เข้าเรียนที่มีความประสงค์จะขอโอนหน่วยกิตเข้าพบกับหน่วยกิตในระบบโรงเรียนหรือการศึกษานอกโรงเรียนแบบเบ็ดเสร็จ ระดับที่ 3-4 จะทำได้เมื่อผู้บริหารโรงเรียนที่จะรับโอนยินยอม

4.5 หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบ เบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน

การจัดการศึกษาผู้ใหญ่ให้กลุ่มเป้าหมายในชนบทที่มีความยากลำบากมาก เพราะประชาชนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่มีภาระหนักในการประกอบอาชีพอยู่แล้ว โอกาสที่จะมาเรียนอย่างสม่ำเสมอเป็นไปได้ค่อนข้างยาก อีกทั้งยังต้องการเรียนรู้ในสิ่งที่ใกล้ตนเองและนำไปใช้ประโยชน์ได้ทันที ดังนั้นในปี พ.ศ. 2511 กองการศึกษาผู้ใหญ่ กรมสามัญศึกษา จึงได้เริ่มโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขึ้น โดยจัดบทเรียนให้มีลักษณะที่จะให้นักศึกษานำ

ความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้ตั้งแต่เริ่มเรียน โครงการนี้ได้จัดการศึกษาให้กับกลุ่มเป้าหมายใน ระดับประถมศึกษา (ป.4) โดยเรียนจากสภาพปัญหาสภาพเป็นอยู่ในชุมชน ในปี พ.ศ. 2513 ได้ทำการทดลองที่จังหวัดลำปางและจังหวัดแพร่ ในปี พ.ศ. 2514 ต่อมาได้ขยายการจัดการ ศึกษาในระดับนี้ไปจนทั่วประเทศ

หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานซึ่งได้เริ่มใช้มาตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2514 นั้น เป็นหลักสูตรที่มีลักษณะ เป็นหลักสูตรกลางที่ให้ทุกภาคใช้เหมือนกันทั่วประเทศ (ยกเว้นจังหวัดในเขตการศึกษา 2) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนอายุย่างเข้าปีที่ 15 ที่ไม่รู้หนังสือหรือพอจะรู้หนังสือบ้างแต่ยังไม่จบชั้นประถมปีที่ 4 ได้พัฒนาตนเองให้เป็นคนคิด เป็น แก้ปัญหาเป็น รู้จักใช้ประโยชน์ของแหล่งบริการในชุมชน และมีทักษะในการอ่าน เขียน และคิดเลขพื้นฐาน อันจะเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ที่จะ เป็นประโยชน์ต่อตนเอง และ ทำให้สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมโดยปกติสุข

จากการติดตามผลการใช้หลักสูตรดังกล่าวตั้งแต่ต้นมา มีข้อจำกัดหลายประการ เช่น เนื้อหาหลักสูตรยังไม่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและ วัฒนธรรมในท้องถิ่นซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ ตลอดเวลา โครงสร้างของหลักสูตรยังไม่เปิดโอกาสให้ครูผู้สอนและผู้เรียน มีโอกาสได้เพิ่ม เติมสิ่งที่เป็นปัญหาเฉพาะของท้องถิ่นเข้าไปด้วย และทักษะที่กำหนดให้บางประการไม่เพียงพอ จะเป็นพื้นฐานอันจำเป็นที่จะใช้ เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมได้

เพื่อที่จะแก้ปัญหาดังกล่าว กรมการศึกษานอกโรงเรียนโดยความร่วมมือกับองค์การ ยูนิเซฟจึงได้จัดให้มีการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับภูมิภาคขึ้นระหว่างปี พ.ศ. 2523-2525 โดยมอบให้ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคร่วมกับกองพัฒนาการศึกษานอก โรงเรียน เป็นผู้ดำเนินการและกำหนดให้เป็นหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน ระดับภาค สำหรับใช้เฉพาะภาคนั้น ๆ ซึ่งได้รับอนุมัติให้ใช้ได้ตั้งแต่พุทธศักราช 2529 เป็นต้นมา

หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานที่แต่ละภาคได้พัฒนาขึ้นมาใหม่นี้ จะมี หลักการและจุดมุ่งหมายเหมือนกัน แต่จะแตกต่างกันในรายละเอียดของเนื้อหา ซึ่งจะสอดคล้อง กับสภาพและปัญหาของประชาชนในแต่ละภาค

หลักการ

1. เป็นการศึกษาที่รัฐพึงให้เปล่าแก่ประชาชน

2. เป็นการศึกษาที่เปิดโอกาสให้ผู้ที่ยากโอกาสในระบบภาคปกติได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้
3. เป็นการศึกษาที่มุ่งเสริมสร้างให้ประชาชนรู้จักกระบวนการคิดแก้ไขปัญหาอย่างมีเหตุผลและมีทักษะพื้นฐานอันจำเป็นในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติม เพื่อเป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิต
4. เป็นการศึกษาที่มุ่งสร้างเอกภาพของชาติโดยมีเป้าหมายหลักร่วมกัน แต่ให้ท้องถิ่นมีโอกาสจัดหลักสูตรบางส่วนให้เหมาะสมกับสภาพความต้องการได้
5. เป็นการศึกษาที่มุ่งส่งเสริมให้ประชาชนมีความรับผิดชอบในสิทธิและหน้าที่พลเมืองติดตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้สภาพปัญหา รู้จักการคิด การตัดสินใจ แก้ปัญหาให้เหมาะสมกับสภาพ อันจะเป็นแนวทางให้สามารถมีชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุขและเป็นพลเมืองดีของชาติ
2. เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักใช้บริการจากหน่วยงานส่งเสริมการพัฒนา ทั้งของรัฐและเอกชนในสาขาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การดำเนินชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. เพื่อให้ผู้เรียนรู้หนังสือ อ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็น อันเป็นพื้นฐานที่จะใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาข้อมูล ความรู้ใหม่ ๆ มาใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน
4. เพื่อส่งเสริมการรวมกลุ่มในการพัฒนาตนเองและชุมชน โดยเน้นการพัฒนาแบบพึ่งพาตนเองและการมีส่วนร่วม

โครงสร้างของหลักสูตร ประกอบด้วย

1. ลักษณะสภาพที่เป็นอยู่ ได้แก่ สภาพหรือปัญหาที่มีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ของประชาชนแบ่งออกเป็น 3 ระดับคือ
 - ระดับประเทศ เป็นสภาพหรือปัญหา ที่ทุกคนจำเป็นจะต้องรู้ร่วมกันทุกภาคเกี่ยวกับสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และความเป็นพลเมืองดี มี 20% (11 สภาพ)
 - ระดับภาค เป็นสภาพหรือปัญหาของประชาชนในเขตภาคกลาง

เกี่ยวกับอาชีพ เศรษฐกิจ อนามัย ความเป็นพลเมืองดี มี 60% (60 สภาพ)

- ระดับท้องถิ่น เป็นสภาพหรือปัญหาเฉพาะท้องถิ่น ซึ่งครูและผู้

เรียนพิจารณาร่วมกันจะหยิบยกขึ้นมาเรียน มี 20% (15 สภาพ)

2. ผ่านการวัดผลระหว่างเรียนไม่ต่ำกว่า 3 ครั้ง

3. ผู้สอนพิจารณาว่าผู้เรียนมีความสามารถผ่านจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่กำหนดไว้ในการศึกษาเป็น รู้เกี่ยวกับแหล่งบริการต่าง ๆ และอ่านออกเขียนได้ คิดเลขเป็นและผู้สอนสามารถสอนให้เพิ่มเติมจนกระทั่งผ่านจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ได้ ในกรณีที่ผู้เรียนไม่ผ่านพฤติกรรมที่กำหนด

4. ผู้เรียนจะต้องนำกระบวนการคิดแก้ปัญหาจากที่ได้เรียนมาปฏิบัติ เพื่อแก้ปัญหาในชีวิตจริงของผู้เรียนอย่างน้อยจะแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนนอกจากจะคิดแก้ปัญหาได้แล้วยังสามารถปฏิบัติได้ด้วย

5. ประเมินผลการปฏิบัติงานกลุ่ม ต้องปฏิบัติจริงโดยเข้าร่วมกิจกรรมในการพัฒนาชุมชนได้อย่างน้อย 1 กิจกรรม

สื่อการเรียน

1. แบบเรียน ได้แก่ แบบเรียนที่มีลักษณะเป็นชุดการเรียนแบบเรียนนี้ช่วยนำไปสู่การอภิปรายหาแนวทางในการปฏิบัติฝึกทักษะภาษาไทย และทักษะคณิตศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับสภาพหรือปัญหานั้น ๆ

2. สื่อเสริม เป็นสื่อที่ใช้เสริมแบบเรียน มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ข้อมูลเพิ่มเติมหรือขยายเรื่องต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนที่มีความสามารถในการอ่านศึกษาด้วยตนเองได้ สื่อเสริมจัดทำได้หลายรูปแบบ เช่น แผ่นภาพ โปสเตอร์ เอกสาร เป็นต้น

การเรียนการสอน เน้นกระบวนการให้ผู้เรียนรู้จักวิธีการคิด และการแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผลควบคู่ไปกับการสอนให้อ่านออกเขียนได้ คิดเลขเป็น และมีทักษะพื้นฐานอันจำเป็นต่อการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมและดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข โดยใช้วิธีการเรียนการสอนดังต่อไปนี้

1. ใช้สภาพหรือปัญหามาไปสู่การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้มีความสัมพันธ์กัน ตั้งแต่การวิเคราะห์สภาพหรือปัญหาในท้องถิ่น การศึกษาข้อมูลเชิงวิชาการ การ